

26.04.2022

Викладач: **Малець Наталя Олексіївна**

Предмет: **Живопис**

Група № **42**

Урок № **30-31**

Тема уроку: Композиція натюрморту.

Мета уроку: освітня: закріпити знання учнів у вивченні живопису ;

виховна: виховання акуратності;

розвитку: логічного та аналітичного мислення, просторової уяви.

Тип уроку: лекція.

Обладнання та засоби навчання: презентація, картки-завдання

ХІД УРОКУ

Натюрморт (від франц. “ nature morte” – мертва природа) – жанр, який присвячений зображенню оточуючих людину речей, які розміщені, як правило, у реальному побутовому середовищі та композиційно організовані в єдину групу.

Спеціальна організація мотиву (так звана постановка) – є одним з головних компонентів образної системи цього жанру. Крім неживих предметів (наприклад, предметів домашнього споживання) в натюрморті зображують об'єкти живої природи, які ізольовані від природних зв'язків і тим самим перетворені в річ (наприклад, риба на столі, квіти у вазі і тому подібне). Натюрморт характеризує не тільки речі самі по собі, але й соціальне положення, зміст і спосіб життя їх володаря, породжують численні асоціації та соціальні аналогії. Історично появу натюрморту пов'язують із виникненням реалізму в живописі, з розвитком його пізнавальних і технічних можливостей, з опануванням засобів відтворення в картині різноманітності оточуючого світу.

Натюрмортні мотиви як деталі тематичних композицій зустрічаються ще в мистецтві Давнього Сходу і античності. Але становлення натюрморту як самостійного жанру відбувається лише в новий час, коли у творчості італійських і особливо нідерландських майстрів Відродження розвивається увага до навколишнього світу.

Епоха розквіту натюрморту – XVII століття. Різноманіття його типів і форм у цей час пов'язане з розвитком національних реалістичних шкіл живопису. Найбільш поширеними темами цього жанру були квіти, овочі, фрукти, подарунки моря посуд та інше.

У середині XVIII століття в період остаточного складання академічної ієрархії жанрів виник термін “nature morte”, що відобразив зневажливе

ставлення до цього жанру прихильників академізму, які надавали перевагу жанрам, змістом котрих була “жива натура”, тобто історичний, батальний жанри, портрет.

У XIX столітті долю натюрморту визначали провідні майстри живопису, які, працюючи в багатьох жанрах, залучали і його до боротьби естетичних поглядів та художніх ідей (Ф.Гойя в Іспанії; Е. Делакруа, Г. Курбе, Е. Мане у Франції та інші).

У вітчизняному мистецтві натюрморт з'явився в XVIII століття разом з установленням світського живопису, який відтворював пізнавальний пафос епохи і намагався правдиво і точно передати предметний світ. Наступний розвиток цього жанру протягом значного періоду носив епізодичний характер. Самостійного значення він набуває на межі XIX та XX століть. До кращих зразків натюрморту цього періоду відносять роботи М.О.Врубеля, К.О.Коровіна, І.Е.Грабаря, які витончено відтворювали історично-побутовий характер речей.

Тяжінням до підвищеного естетизму оточуючих людину речей характерезуються натюрморти сучасних українських майстрів: А.Г.Петрицький. Піони; М.А. Шелюто. Натюрморт з суніцями; Л.Ю.Крамаренко. Натюрморт із самоваром; С.Ф.Шишко. Соняшники; Т.О.Хитрова. Хліб; О.О.Шовкуненко. Осінні квіти; та інші.

Композиція натюрморту буде виразна тоді, коли він цілому справляє враження натуральності. Коли ж поряд з овочами поставити гіпсову статую, постановка буде здаватись випадковою, або навіть несуттєвою. Предмети в натюрморті повинні бути зв'язані між собою по центру та пластично. Підбір предметів для натюрморту крім їх «рідності» повинен ще відповідати одному з головних принципів естетичної виразності, зображення відрізнятись різновидом форм, розмірами, матеріалом, фактурою, кольором тоном ... Але надто великої різниці у розмірах теж потрібно уникати. Коробка сірників, наприклад, поряд з великою посудиною буде непомітна.

Погляньте на натюрморти Шардена, Сурбарана, К. Коровіна, У. Маликова, П. Кончановського, і ви переконаєтесь в їх досконалому умінні життєво закомпонувати і зорозово створити на плоскості полотна суть речей у всьому їхньому кольоровому багатстві та різновиду форм, матеріальних якостей і властивостей.

Дуже важливо продумати і вирішити, при якому освітленні (боковому чи прямому, денному чи вечірньому) вигідніше писати натюрморт. Пряме освітлення попереду робить тіні ледве помітні, бокове різко посилює рельєфність об'ємних мас, світло позаду надає предметам силуетні контури.

Потрібно продумати композиційне розміщення натюрморту на площині полотна, щоб предмети, що з'єднуються не загорожували один одного, не співпадали по силуету. Тому ретельно вибирайте найбільш вигідну точку спостереження. Вдалих вибір точки зору і лінії горизонту дозволить добитися виразності композиції.

Композиційних рішень натюрморту з однієї і тієї ж групи предметів може бути нескінченним. Однак у всіх випадках важливо знайти рівновагу об'єктів, ритм світлих і темних плям. В натюрморті, повинен бути композиційний центр, який виявляється масштабністю тональної і кольорової контрастності форм.

В натюрмортному живописі, найцінніше – відчуття матеріальності предметів. Дійсність в натюрморті постає в незвичній красі та різноманітності фарб, поверхонь і фактур. Тому в натюрмортному живописі особливо вагома роль належить вірно переданим тоновим і кольоровим відношенням, гармонії колориту. Загальне освітлення зближує фарби предметного світу. В живописному рішенні постановки потрібно добиватися рідності всіх фарб. Тільки в цьому випадку натюрморт може показати красу оточуючих предметів, їх кольорове багатство.

Виконаний конспект надіслати на ел.пошту: maletz_natasha@ukr.net